

L E G E
Codul jurisdicției constituționale

nr. 502-XIII din 16.06.95

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.53-54/597 din 28.09.1995

* * *

C U P R I N S

TITLUL I
BAZELE JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE

Capitolul 1
DISPOZIȚII GENERALE

- Articolul 1. Temeiul jurisdicției constituționale
- Articolul 2. Autoritatea de jurisdicție constituțională
- Articolul 3. Principiile de activitate ale Curții Constituționale
- Articolul 4. Competența în materie a Curții Constituționale
- Articolul 5. Competența funcțională a Curții Constituționale
- Articolul 6. Limitele de competență
- Articolul 7. Prezumția constituționalității actelor normative
- Articolul 7¹. Acțiunea actului sesizat

Capitolul 2
PRINCIPIILE JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE

- Articolul 8. Independența
- Articolul 9. Inamovibilitatea
- Articolul 10. Imunitatea
- Articolul 11. Egalitatea participanților la proces
- Articolul 12. Caracterul nemijlocit al dezbaterilor
- Articolul 13. Publicitatea dezbaterilor
- Articolul 14. Continuitatea procesului
- Articolul 15. Limba procedurii jurisdicției constituționale

TITLUL II
EXERCITAREA JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE

Capitolul 3
ȘEDINȚELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

- Articolul 16. Plenul Curții Constituționale
- Articolul 17. Convocarea ședințelor
- Articolul 18. Ședințele de serviciu
- Articolul 19. Competența Președintelui Curții Constituționale în pregătirea ședinței
- Articolul 20. Competența judecătorului raportor în pregătirea ședinței
- Articolul 21. Competența șefului Secretariatului în pregătirea ședinței
- Articolul 22. Formarea ordinii de zi (punerea cauzelor pe rol)
- Articolul 23. Asigurarea ordinii și securității în ședință
- Articolul 24. Administratorul Curții Constituționale

Capitolul 4
INSTANȚA DE JUDECATĂ. RECUZAREA

- Articolul 25. Cvorumul
- Articolul 26. Nestrămutarea instanței
- Articolul 27. Recuzarea

Capitolul 5
PARTICIPANȚII LA PROCES. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE LOR

- Articolul 28. Participanții la proces
- Articolul 29. Părțile
- Articolul 30. Reprezentanții părților
- Articolul 31. Drepturile și obligațiile părților
- Articolul 32. Expertiza. Drepturile și obligațiile expertului
- Articolul 33. Interpretul. Drepturile și obligațiile lui

Capitolul 6
TERMENUL DE PROCEDURĂ

- Articolul 34. Calcularea termenului de procedură
- Articolul 35. Întreruperea și continuarea termenului de procedură
- Articolul 36. Prolungirea termenului de procedură
- Articolul 37. Repunerea în termenul de procedură

Capitolul 7
SESIZAREA CURȚII CONSTITUȚIONALE

- Articolul 38. Subiecții cu drept de sesizare
- Articolul 39. Forma și conținutul sesizării
- Articolul 40. Primirea sesizării
- Articolul 41. Retragerea sesizării
- Articolul 42. Sesizarea repetată
- Articolul 43. Conexarea dosarelor
- Articolul 44. Examinarea preliminară a sesizării

Capitolul 8
EXAMINAREA SESIZĂRII ÎN ȘEDINȚĂ

- Articolul 45. Deschiderea ședinței
- Articolul 46. Conducerea ședinței
- Articolul 47. Verificarea prezenței la ședință
- Articolul 48. Lămurirea drepturilor și obligațiilor participanților la proces
- Articolul 49. Efectul neprezentării părților la ședință
- Articolul 50. Soluționarea demersurilor
- Articolul 51. Informarea prezentată de judecătorul raportor
- Articolul 52. Explicațiile părților
- Articolul 53. Ascultarea experților
- Articolul 54. Cuvântul de încheiere al părților
- Articolul 55. Deliberarea
- Articolul 56. Reluarea examinării cauzei
- Articolul 57. Protocolarea
- Articolul 58. Etica procedurii jurisdicției constituționale
- Articolul 59. Amânarea ședinței
- Articolul 60. Sistarea procesului

Capitolul 9
ACTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

- Articolul 61. Actele Curții Constituționale

Articolul 62. Hotărârile
Articolul 63. Avizele
Articolul 64. Deciziile
Articolul 65. Dispozițiile
Articolul 66. Pronunțarea hotărârilor, deciziilor și emiterea avizelor
Articolul 67. Opinia separată a judecătorului
Articolul 68. Elementele hotărârii și ale avizului
Articolul 69. Întocmirea hotărârii și avizului
Articolul 70. Pronunțarea hotărârii și avizului
Articolul 71. Caracterul irevocabil al hotărârii și avizului
Articolul 72. Revizuirea hotărârii și avizului
Articolul 73. Corectarea inexactităților

Capitolul 10 **EXECUTAREA HOTĂRÎRILOR ȘI AVIZELOR**

Articolul 74. Expedierea hotărârilor și avizelor
Articolul 75. Executarea hotărârilor și avizelor
Articolul 76. Controlul asupra executării hotărârilor și avizelor
Articolul 77. Publicarea hotărârilor și avizelor

Capitolul 11 **CHELTUIELILE DE JUDECATĂ**

Articolul 78. Cheltuielile de judecată

Capitolul 12 **ADRESELE ȘI RAPOARTELE**

Articolul 79. Adresa
Articolul 80. Raportul

Capitolul 13 **ASIGURAREA EXERCITĂRII JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE**

Articolul 81. Asigurarea exercitării jurisdicției constituționale
Articolul 82. Răspunderea pentru încălcarea procedurii jurisdicției constituționale

Capitolul 14 **RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A JUDECĂTORILOR**

Articolul 83. Răspunderea disciplinară a judecătorilor
Articolul 84. Urmărirea disciplinară și sancțiunea disciplinară

Capitolul 15 **ACTIVITATEA SECRETARIATULUI ȘI A CONSILIULUI ȘTIINȚIFIC CONSULTATIV**

Articolul 85. Secretariatul Curții Constituționale
Articolul 86. Consiliul științific consultativ de pe lângă Curtea Constituțională

TITLUL III **DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII**

Articolul 87. Intrarea în vigoare
Articolul 88. Îndatoririle Guvernului
Articolul 89. Dispoziții tranzitorii

Parlamentul adoptă prezentul cod.

TITLUL I **BAZELE JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE**

Capitolul 1 **DISPOZIȚII GENERALE**

Articolul 1. Temeiul jurisdicției constituționale

Jurisdicția constituțională este exercitată în temeiul Constituției, Legii cu privire la Curtea Constituțională și al prezentului cod.

Articolul 2. Autoritatea de jurisdicție constituțională

(1) Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

(2) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 3. Principiile de activitate ale Curții Constituționale

Curtea Constituțională activează în baza principiilor:

- a) independenței de orice autoritate publică;
- b) colegialității;
- c) legalității;
- d) publicității.

Articolul 4. Competența în materie a Curții Constituționale

(1) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională:

- a) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- b) interpretează Constituția;
- c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
- d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
- e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova, validează mandatele deputaților și al Președintelui Republicii Moldova;
- f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova, interimatul funcției de Președinte, imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
- g) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
- h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Se supun controlului constituționalității numai actele normative adoptate după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova – 27 august 1994.

(3) Curtea Constituțională examinează în exclusivitate chestiuni de drept.

[Alin.4 art.7¹ abrogat prin Legea nr.82 din 18.04.2013, în vigoare 20.04.2013]

Notă: Se declară neconstituționale dispozițiile art.4 alin.(4) conform Hot. Curții Constituționale nr.29 din 21.12.2010, în vigoare 21.12.2010

[Art.4 modificat prin Legea nr.95 din 21.05.2010, în vigoare 15.06.2010]

[Art.4 modificat prin Legea nr.141-XV din 21.03.2003, în vigoare 15.04.2003]

[Art.4 modificat prin Legea nr.1157-XV din 21.06.2002, în vigoare 16.07.2002]

Articolul 5. Competența funcțională a Curții Constituționale

În competența Curții Constituționale intră și următoarele probleme funcționale:

- a) alegerea Președintelui Curții Constituționale și a unui judecător care va suplini Președintele în absența acestuia;
- b) aprobarea Regulamentului Secretariatului Curții Constituționale, structura și statul de funcții al acestuia, Regulamentul Consiliului științific consultativ de pe lângă Curtea Constituțională, Regulamentul privind organizarea și desfășurarea concursului pentru funcția de judecător-asistent al Curții Constituționale și modul de atestare a acestuia, Regulamentul privind vechimea în muncă a judecătorilor și salariatilor Secretariatului Curții Constituționale;
- c) elaborarea proiectului de buget al Curții Constituționale și prezentarea lui spre aprobare în Parlament;
- d) stabilirea salariilor Președintelui și judecătorilor Curții Constituționale;
- e) răspunderea disciplinară a judecătorilor Curții Constituționale;
- f) ridicarea mandatului de judecător al Curții Constituționale în cazurile prevăzute de Legea cu privire la Curtea Constituțională art.19 alin.(1);
- g) examinarea contestațiilor la sancțiunile aplicate de Președintele Curții Constituționale și la deciziile luate de judecătorii Curții Constituționale privind cheltuielile de judecată;
- h) stabilirea direcțiilor principale ale relațiilor cu instituții similare din alte state;
- i) prezentarea anuală a unui raport către Președintele Republicii Moldova, Parlament și Consiliul Superior al Magistraturii privind exercitarea jurisdicției constituționale;
- j) alte probleme prevăzute de Legea cu privire la Curtea Constituțională și de prezentul cod.

[Art.5 modificat prin Legea nr.227 din 25.11.2011, în vigoare 13.01.2012]

[Art.5 completat prin Legea nr.1221-XIII din 26.06.1997, în vigoare 07.08.1997]

Articolul 6. Limitele de competență

(1) Curtea Constituțională soluționează numai probleme ce țin de competența sa. Dacă în procesul examinării apar chestiuni de competența altor organe, Curtea remite acestora materialele sau comunică faptul părților și organelor interesate, dând explicațiile de rigoare.

(2) Curtea Constituțională își stabilește ea însăși limitele de competență.

(3) Controlînd constituționalitatea actului contestat, Curtea Constituțională poate pronunța o hotărîre și în privința altor acte normative a căror constituționalitate depinde în întregime sau parțial de constituționalitatea actului contestat.

Articolul 7. Prezumția constituționalității actelor normative

Orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte; se consideră constituțional pînă cînd neconstituționalitatea lui va fi dovedită în procesul jurisdicției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod.

Articolul 7¹. Acțiunea actului sesizat

(1) Acțiunea actelor supuse controlului constituționalității, sesizate în modul corespunzător la Curtea Constituțională, care afectează sau se referă la domeniile stabilite la alin.(2) poate fi suspendată pînă la soluționarea în fond a cauzei cu emiterea unei decizii sau hotărîri definitive.

(2) Se poate dispune suspendarea acțiunii:

- 1) actelor care afectează sau se referă la următoarele domenii:
  - a) suveranitatea și puterea de stat;
  - b) drepturile și libertățile fundamentale ale omului;
  - c) democrația și pluralismul politic;
  - d) separația și colaborarea puterilor;
  - e) principiile fundamentale privind proprietatea;
  - f) unitatea poporului și dreptul de identitate;
  - g) securitatea economică sau financiară a statului;

h) alte domenii pentru care Curtea Constituțională consideră necesară suspendarea acțiunii actului contestat, în vederea evitării prejudiciilor și consecințelor negative iminente;

2) actelor cu caracter individual emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova sau de Guvern, care se referă la persoanele oficiale de stat exponente ale unui interes public și/sau politic deosebit.

(3) Curtea Constituțională va examina cererea de suspendare a actului normativ contestat cel târziu în a doua zi lucrătoare după înregistrarea sesizării.

(4) Decizia de suspendare a acțiunii actului contestat se adoptă de plenul Curții Constituționale cu votul a cel puțin 3 judecători. În caz de imposibilitate a convocării plenului Curții, decizia de suspendare se emite printr-o dispoziție a Președintelui Curții Constituționale, cu confirmarea ulterioară obligatorie de către plenul Curții Constituționale.

(5) Decizia de suspendare a actului normativ contestat intră în vigoare la data adoptării, urmînd a fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(6) În cazul suspendării acțiunii actului normativ contestat, Curtea Constituțională va examina, în fond, sesizarea într-un termen rezonabil, care nu va depăși 15 zile de la înregistrare. În caz de necesitate, Curtea Constituțională poate decide, argumentat, prelungirea termenului de 15 zile cu încă maximum 15 zile.

Notă: Se declară neconstituțional textul ”, care nu va depăși 15 zile de la înregistrare. În caz de necesitate, Curtea Constituțională poate decide, argumentat, prelungirea termenului de 15 zile cu încă maximum 15 zile” art.7¹ conform Hot.Curții Constituționale nr.18 din 02.06.2014, în vigoare 2 iunie 2014 [Art.7¹ introdus prin Legea nr.82 din 18.04.2013, în vigoare 20.04.2013]

Capitolul 2

PRINCIPIILE JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE

Articolul 8. Independența

(1) Judecătorii Curții Constituționale sînt independenți și în exercițiul mandatului se supun numai Constituției.

(2) Judecătorii Curții Constituționale examinează cauzele în condiții care exclud orice influență din afară asupra lor.

(3) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere judiciară pentru voturile și opiniile exprimate în exercițiul funcțiunii, inclusiv după expirarea mandatului.

Articolul 9. Inamovibilitatea

(1) Judecătorii Curții Constituționale sînt inamovibili pe durata mandatului.

(2) Mandatul de judecător al Curții Constituționale încetează sau se ridică numai în cazul și modul stabilit de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Articolul 10. Imunitatea

(1) Judecătorul Curții Constituționale nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, trimis în judecată penală sau contravențională fără încuviințarea prealabilă a Curții Constituționale.

(2) Judecătorul Curții Constituționale a cărui identitate nu a fost cunoscută în momentul reținerii este eliberat imediat după stabilirea identității.

(3) Factorul de decizie care a întreprins reținerea judecătorului Curții Constituționale, surprins în flagrant delict, trebuie să comunice imediat Curții Constituționale. În decursul a 24 de ore aceasta decide asupra reținerii.

(4) Stabilirea de sancțiuni judecătorilor Curții Constituționale pentru abateri disciplinare și a modului lor de aplicare, precum și ridicarea mandatului, se efectuează în condițiile prezentului cod.

Articolul 11. Egalitatea participanților la proces

Jurisdicția constituțională este exercitată pe principiul egalității părților și a altor participanți la proces în fața Constituției și a Curții Constituționale.

Articolul 12. Caracterul nemijlocit al dezbaterilor

(1) Curtea Constituțională ascultă nemijlocit explicațiile părților, concluziile experților, dacă citire înscrisurilor și altor documente ce au atitudine de examinarea cauzei.

(2) Înscrisurilor înmânate tuturor judecătorilor Curții Constituționale și participanților la proces se poate a nu li se da citire, dacă rezumatul lor a fost expus oral în ședință. La solicitarea unui judecător ori a unei părți, Curtea Constituțională decide citirea deplină sau parțială a înscrisurilor.

Articolul 13. Publicitatea dezbaterilor

(1) Dezbaterile în ședințele Curții Constituționale sînt publice, cu excepția cazurilor în care publicitatea poate dăuna securității statului și ordinii publice.

(2) Pe lângă participanți, la examinarea cauzei în ședință secretă pot asista și alte persoane, invitate conform hotărîrii Curții Constituționale. La examinarea cauzei în ședință secretă se respectă procedura jurisdicției constituționale.

(3) Actele Curții Constituționale se pronunță public.

(4) Data, ora și ordinea de zi a ședințelor Curții Constituționale se anunță public.

(5) Cu autorizarea Curții Constituționale, reprezentanții radioteleviziunii și ai altor mijloace de informare în masă pot transmite în direct, parțial sau integral, lucrările ședințelor și pot face reportaje.

Articolul 14. Continuitatea procesului

(1) Ședința Curții Constituționale se desfășoară în fiecare proces fără întrerupere, cu excepția timpului destinat recreației și lichidării unor circumstanțe care împiedică desfășurarea normală a ședinței.

(2) Curtea Constituțională nu poate examina alte cauze pînă la pronunțarea hotărîrii în cauza curentă sau pînă la deciderea suspendării examinării ei.

Articolul 15. Limba procedurii jurisdicției constituționale

(1) Procedura jurisdicției constituționale are loc în limba moldovenească.

(2) Persoanelor care nu cunosc limba procedurii li se garantează dreptul de a vorbi în instanță prin interpret.

(3) Documentele de procedură a jurisdicției constituționale se prezintă Curții Constituționale și se înmînează părților și, conform hotărîrii Curții, altor persoane, în modul stabilit de Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova.

TITLUL II **EXERCITAREA JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE**

Capitolul 3

ȘEDINȚELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 16. Plenul Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională exercită jurisdicția în ședințe plenare (plen).

(2) Plenul Curții Constituționale, pe lângă exercitarea jurisdicției, conduce activitatea Curții în ansamblu.

Articolul 17. Convocarea ședințelor

(1) Curtea Constituțională este convocată în ședință de Președintele ei, la inițiativa acestuia ori la cererea a cel puțin doi judecători ai Curții.

(2) Data, ora și locul ședinței sînt aduse la cunoștința părților cel mai tîrziu cu 10 zile înainte de începutul ședinței, cu excepția cazurilor extraordinare.

(3) Părților li se înmânează citații, semnate de șeful Secretariatului Curții, și materialele necesare pentru examinarea sesizării.

Articolul 18. Ședințele de serviciu

Președintele Curții Constituționale convoacă judecătorii și salariații Secretariatului în ședințe de serviciu în probleme de activitate a Curții și a subunităților Secretariatului.

Articolul 19. Competența Președintelui Curții Constituționale în pregătirea ședinței

(1) Președintele Curții Constituționale exercită conducerea generală a pregătirii ședinței.

(2) La depunerea sesizării de către subiecții prevăzuți în Legea cu privire la Curtea Constituțională art.25, Președintele Curții dispune transmiterea sesizării spre examinare preliminară în termenul stabilit:

a) unui sau mai multor judecători ai Curții;

b) unei subunități a Secretariatului ori unui judecător-asistent.

(3) Dispoziția Președintelui Curții Constituționale se legalizează într-un formular special.

(4) După ce Curtea Constituțională decide primirea spre examinare a sesizării și includerea ei în ordinea de zi, Președintele Curții Constituționale desemnează un judecător ca raportor, fixează termenul de examinare a sesizării și de prezentare a raportului, care nu poate fi mai mare de 60 de zile de la data înregistrării sesizării. Dacă este necesară efectuarea unui volum mare de investigații, acest termen poate fi prelungit cu 30 de zile.

(5) Președintele Curții Constituționale solicită judecătorului raportor informații despre pregătirea dosarului spre examinare, stabilește persoanele care vor fi invitate la ședință, dă indicații privitor la remiterea materialelor către judecători și participanții la proces, precum și la încunoștințarea lor asupra locului, datei și orei ședinței.

Articolul 20. Competența judecătorului raportor în pregătirea ședinței

(1) Primind decizia Curții Constituționale de a lua spre examinare sesizarea și de a o include în ordinea de zi, judecătorul raportor întreprinde următoarele acțiuni:

a) remite celelaltei părți copia de pe sesizare și de pe materialele anexate;

b) studiază posibilele obiecții scrise ale celelaltei părți asupra sesizării;

c) solicită organelor respective materialele referitoare la cauză;

d) solicită efectuarea expertizelor;

e) întreprinde alte acțiuni pentru soluționarea cauzei.

(2) Toate acțiunile judecătorului raportor, în pregătirea cauzei spre examinare, se întreprind în numele Curții. Cerințele judecătorului raportor sînt obligatorii.

(3) După pregătirea preliminară a problemei spre examinare, în subunitatea respectivă a Secretariatului, sub controlul judecătorului raportor, se întocmește dosarul, care cuprinde:

a) decizia Curții Constituționale de a lua spre examinare sesizarea și de a o include în ordinea de zi;

b) avizul asupra examinării preliminare a sesizării;

c) sesizarea și materialele anexate;

d) cererea de efectuare a expertizelor;

e) note informative și rapoarte efectuate în procesul examinării preliminare a sesizării;

f) raporturile de expertiză și alte materiale.

(4) Judecătorii Curții Constituționale sînt în drept să ia cunoștință, la orice etapă de pregătire a cauzei spre examinare, de materialele dosarului.

(5) După pregătirea cauzei spre examinare, nu mai tîrziu de 10 zile înainte de ședința Curții Constituționale, judecătorul raportor este obligat:

a) să încunoștințeze judecătorii și participanții la proces despre locul, data și ora ședinței;

b) să remită judecătorilor și părților copiile de pe sesizare;

c) să prezinte participanților la proces, la solicitarea lor, materialele dosarului.

(6) În cauzele de rezolvare a excepțiilor de neconstituționalitate a actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție, care rezultă din cauze penale sau civile concrete, persoanele care sînt părți în cauzele respective au dreptul să ia cunoștință de toate materialele dosarului.

(7) La hotărîrea Curții Constituționale, materialele dosarului pot fi expediate altor participanți la proces, precum și Președintelui Republicii Moldova, Președintelui Parlamentului, Primului ministru, Președintelui Curții Supreme de Justiție, Procurorului General.

[Art.20 modificat prin Legea nr.174-XV din 18.05.2001, în vigoare 14.06.2001]

Articolul 21. Competența șefului Secretariatului în pregătirea ședinței

Șeful Secretariatului, în pregătirea cauzei spre examinare, asigură:

- a) controlul asupra respectării termenului stabilit pentru examinarea sesizărilor;
- b) întocmirea proiectului planului de examinare a sesizărilor, prezentarea planului aprobat judecătorilor, judecătorilor-asistenți, subunităților Secretariatului și controlul asupra îndeplinirii lui;
- c) remiterea ordinii de zi a ședințelor Curții Constituționale către judecători și subunitățile Secretariatului: referitor la sesizări – cel mai târziu cu 10 zile, iar la alte probleme – cel mai târziu cu 3 zile înainte de ședință;
- d) expedierea copiilor de pe sesizare judecătorilor în termen de 3 zile de la data deciziei Curții Constituționale de a le primi spre examinare și a le include în ordinea de zi;
- e) asistența organizatorică și tehnică a ședințelor Curții Constituționale;
- f) protocolarea.

Articolul 22. Formarea ordinii de zi (punerea cauzelor pe rol)

(1) La propunerea Președintelui Curții Constituționale sau a judecătorilor, Curtea Constituțională stabilește problemele ce urmează a fi examinate în ședințe și aprobă ordinea de zi.

(2) Proiectele de decizii ale ședințelor, iar, după caz, și notele informative în cauzele incluse în ordinea de zi (puse pe rol) se înmînează judecătorilor Curții Constituționale cu cel mai târziu 3 zile înainte de ședință.

(3) Lucrările ședințelor se consemnează într-un proces-verbal.

Articolul 23. Asigurarea ordinii și securității în ședință

(1) Ordinea și securitatea în ședință sînt asigurate de administratorul Curții Constituționale.

(2) Curtea Constituțională poate dispune controlul persoanelor care doresc să asiste la ședință, inclusiv controlul legitimațiilor, al lucrurilor și percheziția corporală.

(3) Participanții la proces, alte persoane care asistă la ședință trebuie să aibă o atitudine plină de respect față de Curtea Constituțională.

(4) Manifestarea lipsei de respect față de Curtea Constituțională prin nesupunere dispozițiilor date de președintele ședinței, prin încălcarea ordinii în ședință, precum și săvîrșirea altor fapte care denotă desconsiderare vădită față de Curte, de procedura jurisdicției constituționale atrag răspunderea stabilită în art.82.

Articolul 24. Administratorul Curții Constituționale

(1) Menținerea ordinii în sediul Curții Constituționale este atribuția administratorului, ale cărui cerințe legitime sînt obligatorii.

(2) În ședința Curții Constituționale administratorul îndeplinește întocmai regulile procedurii jurisdicției constituționale și dispozițiile președintelui ședinței.

(3) Administratorul poartă robă, al cărei model este aprobat de Curtea Constituțională.

Capitolul 4

INSTANȚA DE JUDECATĂ. RECUZAREA

Articolul 25. Cvorumul

(1) Cvorumul în plen al Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor.

(2) Judecătorul nu este în drept să se eschiveze de la ședințe.

Articolul 26. Nestrămutarea instanței

(1) Cauza se judecă de către Curtea Constituțională în una și aceeași componență.

(2) În cazul în care judecătorul nu poate participa, din motive întemeiate, la procesul deja început, examinarea cauzei continuă în aceeași componență, dacă se păstrează cvorumul prevăzut la art.25.

Articolul 27. Recuzarea

(1) Judecătorul Curții Constituționale nu poate participa la examinarea cauzei și urmează să fie recuzat dacă:

a) a participat ca factor de decizie la adoptarea actului sesizat, excepție făcând elaborarea și adoptarea Constituției;

b) și-a expus în public părerea despre constituționalitatea actului contestat.

(2) Dacă există condițiile alin.(1), judecătorul Curții Constituționale este obligat să-și declare recuzarea.

(3) Pentru aceleași motive, recuzarea poate fi propusă de părți.

(4) Recuzarea trebuie să fie motivată și declarată la deschiderea ședinței. Declarația de recuzare poate fi făcută și mai târziu, dacă partea a aflat, pe parcursul examinării cauzei, că există motive de recuzare.

(5) Recuzarea judecătorului Curții Constituționale se efectuează, după ascultarea lui, printr-o decizie motivată a Curții.

Capitolul 5

PARTICIPANȚII LA PROCES. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE LOR

Articolul 28. Participanții la proces

Se consideră participanți la proces: părțile, reprezentanții lor, experții și interpreții.

Articolul 29. Părțile

(1) Părți în procesul de jurisdicție constituțională sînt:

a) organele sau persoanele oficiale care, conform art.38, au dreptul de a sesiza Curtea Constituțională;

b) organele sau persoanele oficiale ale căror acte sînt contestate.

(2) Persoanele oficiale care sînt parte în proces își pot exercita drepturile procedurale personal sau prin reprezentanți.

(3) Autoritățile publice, instituțiile și organizațiile sînt reprezentate în calitate de parte în proces de către organele lor de conducere, care acționează în limitele împuternicirilor acordate lor prin lege, sau de către reprezentanți.

Articolul 30. Reprezentanții părților

(1) În calitate de reprezentanți ai părților pot participa, în bază de procură, avocați, specialiști în domeniul respectiv și alte persoane. În numele unei părți pot participa cîțiva reprezentanți.

(2) Împuternicirile reprezentantului și drepturile lui sînt indicate în procură.

Articolul 31. Drepturile și obligațiile părților

(1) Părțile în procesul de jurisdicție constituțională beneficiază de drepturi procedurale egale.

(2) Părțile au acces la lucrările dosarului, pot să prezinte argumente și să participe la examinarea lor, să pună întrebări altor participanți la proces, să facă declarații, să prezinte explicații, verbale și scrise, să obiecteze împotriva declarațiilor, argumentelor și considerentelor altor participanți la proces.

(3) Subiectul sesizării are dreptul să modifice temeiul sau obiectul ei, să renunțe la sesizare, parțial sau total.

(4) Părțile prezintă de sine stătător argumentele la care se face referință în sesizare.

(5) Dacă la proces participă mai mulți reprezentanți ai unei părți cu aceleași împuterniciri, Curtea Constituțională poate solicita inițierea unui reprezentant care să expună poziția finală și să rostească cuvântul de încheiere.

Articolul 32. Expertiza. Drepturile și obligațiile expertului

(1) În stadiul de pregătire a cauzei spre examinare, judecătorul raportor, iar în ședință Curtea Constituțională, poate dispune efectuarea de expertize. Dispoziția de efectuare a expertizei este legalizată prin cerința nominală a judecătorului raportor ori prin decizia Curții Constituționale, cu indicarea termenului de prezentare în scris a raportului de expertiză.

(2) Dacă au fost desemnați câțiva experți, aceștia au dreptul să se consulte între ei. În cazul în care ajung la aceeași părere, ei semnează un singur raport de expertiză.

(3) Expertul are acces la lucrările dosarului, poate solicita, după caz, materiale suplimentare, cu permisiunea președintelui ședinței poate pune întrebări părților.

(4) Expertul trebuie să se prezinte la citația Curții Constituționale și să facă un raport de expertiză obiectiv.

(5) Înainte de a lua cuvânt în ședința Curții Constituționale, expertul depune următorul jurământ:

“Invitat în Curtea Constituțională ca expert, jur să prezint un raport de expertiză obiectiv, argumentat științific, și să răspund cinstit la întrebări, conform cunoștințelor și calificației mele.”

(6) La propunerea președintelui ședinței, expertul citește jurământul, îl semnează și îl transmite grefierului pentru a-l anexa la procesul-verbal.

(7) Raportul de expertiză nu este obligatoriu pentru Curtea Constituțională. Aceasta îl estimează, avînd propria convingere, formată prin examinarea sub toate aspectele a împrejurărilor cauzei, călăuzindu-se numai de Constituție.

Articolul 33. Interpretul. Drepturile și obligațiile lui

(1) Interpretul este numit de Curtea Constituțională ori de judecătorul raportor pentru a traduce participanților la proces care nu posedă limba moldovenească.

(2) Interpretul trebuie să se prezinte la citația Curții Constituționale sau a judecătorului raportor.

(3) În caz de neprezentare nemotivată, de refuzul îndeplinirii funcțiilor sau de traducere frauduloasă, interpretul poartă răspunderea prevăzută de legislație.

Capitolul 6

TERMENUL DE PROCEDURĂ

Articolul 34. Calcularea termenului de procedură

Termenul de procedură se calculează de la data înregistrării sesizării.

Articolul 35. Întreruperea și continuarea termenului de procedură

(1) Curgerea termenului de procedură se întrerupe odată cu suspendarea procesului, în momentul apariției împrejurărilor care servesc drept temei pentru suspendarea procesului.

(2) Termenul de procedură continuă de la data reluării procesului.

Articolul 36. Prelungirea termenului de procedură

La cererea judecătorului sau a participanților la proces, Curtea Constituțională sau președintele ei poate prelungi termenul de procedură.

Articolul 37. Repunerea în termenul de procedură

Persoanele care, din motive considerate de Curtea Constituțională ca fiind întemeiate, nu au îndeplinit un act de procedură în termenul stabilit pot fi repuse în termen.

Capitolul 7

SESIZAREA CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 38. Subiecții cu drept de sesizare

(1) Curtea Constituțională exercită jurisdicția constituțională la sesizarea făcută de:

- a) Președintele Republicii Moldova;
- b) Guvern;
- c) ministrul justiției;
- d) Curtea Supremă de Justiție;

[Lit.e) alin.(1) art.38 abrogată prin Legea nr.163 din 22.07.2011, în vigoare 12.09.2011]

f) Procurorul General;

g) deputatul în Parlament;

h) fracțiunea parlamentară;

i) Avocatul Poporului;

i¹) Avocatul Poporului pentru drepturile copilului;

j) consiliile unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) – în cazurile de supunere controlului constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor, ordonanțelor și a dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, care nu corespund art.109 și, respectiv, art.111 din Constituția Republicii Moldova.

(2) Subiecții prevăzuți la alin.(1) pot face sesizări în probleme ce țin de competența lor, cu excepția sesizării:

a) privind revizuirea Constituției, care poate fi făcută de subiecții indicați în Constituție art.141;

b) privind constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului, care poate fi făcută de Președintele Republicii Moldova;

c) privind constatarea circumstanțelor ce justifică suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova, care poate fi făcută în temeiul unei hotărâri a Parlamentului, semnate de Președintele Parlamentului;

d) ce are ca obiect constituționalitatea unui partid, care poate fi făcută de Președintele Republicii Moldova, de Președintele Parlamentului, de Guvern, de ministrul justiției sau de Procurorul General. Președintele Parlamentului poate face sesizări numai în temeiul unei hotărâri a Parlamentului, Procurorul General – în temeiul unei hotărâri a colegiului Procuraturii Generale, ministrul justiției – în temeiul unei hotărâri a colegiului Ministerului Justiției.

(3) Rezultatele referendumului republican, ale alegerilor în Parlament și ale alegerii Președintelui Republicii Moldova se confirmă în urma examinării raportului Comisiei republicane pentru efectuarea referendumului sau al Comisiei Electorale Centrale.

(4) Materialele privind declararea candidatului supleant ca deputat în Parlament se prezintă de către Comisia Electorală Centrală Curții Constituționale.

[Art.38 modificat prin Legea nr.24 din 04.03.2016, în vigoare 15.04.2016]

[Art.38 modificat prin Legea nr.166 din 31.07.2015, în vigoare 02.10.2015]

[Art.38 modificat prin Legea nr.275-XVI din 13.12.2007, în vigoare 28.12.2007]

[Art.38 completat prin Legea nr.18-XIV din 14.05.1998, în vigoare 02.07.1998
[Art.38 completat prin Legea nr.917-XIII din 11.07.1996, în vigoare 15.08.1996]

Articolul 39. Forma și conținutul sesizării

- (1) Sesizarea se prezintă în scris în limba moldovenească.
- (2) Sesizarea trebuie să fie motivată și să cuprindă:
  - a) denumirea Curții Constituționale ca instanță sesizată;
  - b) denumirea și adresa subiectului sesizării;
  - c) obiectul sesizării;
  - d) împrejurările pe care subiectul își întemeiază cerințele;
  - e) cerințele sesizării;
  - f) alte date referitoare la obiectul sesizării;
  - g) nomenclatorul documentelor anexate;
  - h) semnătura subiectului, codul și ștampila lui.

Articolul 40. Primirea sesizării

- (1) După intrare în Curtea Constituțională, sesizarea se prezintă Președintelui Curții.
- (2) Dacă sesizarea corespunde cerințelor art.39, Președintele Curții Constituționale întreprinde măsurile prevăzute în art.19.
- (3) Dacă sesizarea contravine cerințelor art.39, Președintele Curții Constituționale primește sesizarea, propunând subiectului să lichideze neajunsurile, sau o respinge.

Articolul 41. Retragerea sesizării

- (1) Sesizarea poate fi retrasă de subiectul ei la orice etapă de examinare a cauzei.
- (2) Sesizarea inclusă pe ordinea de zi se restituie prin decizie a Curții Constituționale.

Articolul 42. Sesizarea repetată

- (1) În cazul în care Curtea Constituțională a pronunțat o decizie privitor la un act normativ (parțial ori în ansamblu), nu se admite o sesizare repetată.
- (2) Dacă subiectul a retras sesizarea, o sesizare repetată se admite doar după 9 luni.

Articolul 43. Conexarea dosarelor

Fiecare sesizare constituie, de regulă, o cauză aparte. Curtea Constituțională poate dispune conexarea dosarelor, dacă sesizările privesc aceeași problemă.

Articolul 44. Examinarea preliminară a sesizării

- (1) Examinarea preliminară a sesizării este efectuată de judecătorul Curții Constituționale sau de judecătorul asistent.
- (2) Rezultatele examinării preliminare a sesizării se legalizează prin aviz.
- (3) După prezentarea avizului asupra examinării preliminare a sesizării, Președintele Curții Constituționale înaintează materialele în ședința Curții.

Capitolul 8

EXAMINAREA SESIZĂRII ÎN ȘEDINȚĂ

Articolul 45. Deschiderea ședinței

Ședința începe cu dispoziția grefierului: “Ridicați-vă, intră judecătorii Curții Constituționale”. După această solemnitate, președintele ședinței prezintă cauza ce urmează a fi examinată.

Articolul 46. Conducerea ședinței

- (1) Ședința Curții Constituționale este condusă de Președintele Curții.
- (2) Indicațiile președintelui ședinței sînt obligatorii participanților la proces și altor persoane prezente în sală.

(3) Președintele ședinței elimină din proces tot ceea ce nu are atitudine de examinarea cauzei și de exercitarea atribuțiilor Curții Constituționale. El este în drept să întrerupă, după somare, orice participant la proces, să excludă orice întrebare și explicație care nu se referă la cauză, nu ține de proces sau de competența Curții Constituționale; poate priva de cuvânt participantul care încalcă ordinea dezbaterilor, nu se comportă disciplinat, încalcă alte reguli de procedură a jurisdicției constituționale; are dreptul să dispună îndepărtarea din sală a oricărei persoane care încalcă ordinea și nesocotește dispozițiile lui.

(4) Președintele ședinței conduce deliberarea judecătorilor Curții Constituționale în camera de consiliu, asigură condițiile de examinare liberă a părerilor.

Articolul 47. Verificarea prezenței la ședință

(1) Președintele ședinței constată prezența participanților la proces, motivul neprezentării, verifică, după caz, împuternicirile factorilor de decizie și ale reprezentanților părților.

(2) Președintele ședinței prezintă componența Curții Constituționale, numele grefierului, experților și interpretului.

Articolul 48. Lămurirea drepturilor și obligațiilor participanților la proces

Președintele ședinței lămurește participanților la proces drepturile și obligațiile lor procedurale. Reiterează experților răspunderea pe care o poartă pentru îndeplinirea nesatisfăcătoare a obligațiilor.

Articolul 49. Efectul neprezentării părților la ședință

(1) Neprezentarea la ședința Curții Constituționale a unei părți, încunoștințată asupra datei, orei și locului ședinței în modul stabilit de Regulamentul Secretariatului, nu împiedică examinarea cauzei și pronunțarea hotărârii sau avizului.

(2) În cazul în care partea a declarat că intenționează să participe la ședință, dar nu s-a prezentat din cauza faptului că nu a primit citația sau că a primit-o cu întârziere, ori în cazul în care Curtea Constituțională nu are informarea că citația a ajuns la destinație, ședința Curții se amână.

(3) Ședința Curții Constituționale poate fi amânată și în cazul neprezentării ambelor părți, cauzele neprezentării fiind necunoscute, dar ambele părți exprimându-și în prealabil intenția de a participa la proces, sau în cazul în care ambele părți roagă Curtea să amâne ședința.

Articolul 50. Soluționarea demersurilor

(1) Demersurile participanților la proces prezentate în scris se trec la dosar, după ce li s-a dat citire în ședință. Demersurile orale se consemnează în procesul-verbal al ședinței.

(2) Demersurile se soluționează în ședință, prin decizie a Curții Constituționale.

(3) Curtea Constituțională poate dispune, prin decizie sau dispoziție, citarea la proces a noi persoane.

Articolul 51. Informarea prezentată de judecătorul raportor

(1) Examinarea cauzei începe cu informarea prezentată de judecătorul raportor asupra esenței cauzei, temeiului în care Curtea Constituțională o va examina, asupra materialelor, pregătirii cauzei spre examinare.

[Alin.2 art.51 exclus prin Legea nr.213-XVI din 23.10.2008, în vigoare 14.11.2008]

Articolul 52. Explicațiile părților

(1) După ce judecătorul raportor a prezentat informarea, președintele ședinței propune părților să-și expună pozițiile.

(2) Primul își expune punctul de vedere subiectul sesizării, pe urmă cealaltă parte.

(3) În cazul în care partea insistă să fie ascultați toți reprezentanții ei, Curtea Constituțională le oferă posibilitatea, dacă reprezentanții au împuterniciri bine delimitate.

(4) Părțile nu pot folosi dreptul la cuvînt în ședința Curții Constituționale pentru declarații politice. Ele sînt obligate să se comporte disciplinat și să respecte regulile de procedură a jurisdicției constituționale.

(5) După ce partea și-a expus punctul de vedere, judecătorii Curții Constituționale și cealaltă parte îi pot pune întrebări.

(6) Experții au dreptul să pună doar întrebările necesare elaborării raportului de expertiză.

(7) Președintele ședinței respinge întrebările care sugerează răspunsul.

Articolul 53. Ascultarea experților

(1) Curtea Constituțională ascultă, după caz, experții. Ordinea în care experții sînt ascultați este stabilită de Curte.

(2) Judecătorii Curții Constituționale și participanții la proces pot pune întrebări expertului.

Articolul 54. Cuvîntul de încheiere al părților

(1) Părțile rostesc cuvînt de încheiere, în care pot analiza materialele examinate în ședința Curții Constituționale.

(2) Curtea Constituțională poate oferi părților, la cerere, timpul necesar pregătirii cuvîntului de încheiere, pentru care fapt se anunță întreruperea ședinței.

Articolul 55. Deliberarea

(1) Judecătorii Curții Constituționale deliberează în camera de consiliu.

(2) Deliberarea este secretă. Judecătorii Curții Constituționale nu au dreptul să divulge conținutul deliberării.

(3) Președintele ședinței oferă judecătorilor Curții Constituționale posibilitatea de a-și expune liber opinia în problema examinată. În timpul deliberării, judecătorii pot să-și concretizeze pozițiile.

(4) După încheierea deliberării, președintele ședinței pune la vot propunerile judecătorului raportor și ale altor judecători, proiectele de acte ale Curții Constituționale.

Articolul 56. Reluarea examinării cauzei

Dacă după cuvîntul de încheiere al părților sau în camera de consiliu se constată necesitatea examinării unor noi argumente sau împrejurări, esențiale pentru soluționarea cauzei, Curtea Constituțională decide reluarea examinării cauzei. În astfel de cazuri Curtea Constituțională anunță întrerupere în ședință ori amînă examinarea cauzei.

Articolul 57. Protocolarea

(1) Lucrările ședinței Curții Constituționale se consemnează într-un proces-verbal, în care se indică:

- a) locul și data ședinței, ora deschiderii și închiderii ei;
- b) numele președintelui ședinței, al judecătorilor prezenți și al grefierului;
- c) ordinea de zi;
- d) informații despre părți și despre alți participanți la proces;
- e) acțiunile Curții Constituționale în ordinea desfășurării lor, deciziile pronunțate;
- f) demersurile, declarațiile și explicațiile părților;
- g) raportul de expertiză, întrebări și răspunsuri;
- h) cuvîntările altor persoane;
- i) faptele și împrejurările a căror consemnare în procesul-verbal a fost cerută de participanții la proces;
- j) preîntîmpinările, amenzile și alte acțiuni ale președintelui ședinței;
- k) chestiunile supuse votului și rezultatele lui;
- l) deciziile protocolare pronunțate de Curtea Constituțională.

(2) Procesul-verbal este întocmit de grefier. Acesta vizează fiecare pagină de proces-verbal și poartă răspundere personală pentru corectitudinea lui.

(3) Procesul-verbal este întocmit și semnat de președintele ședinței și de grefier în decursul a cel mult 5 zile de la data încheierii ședinței.

Articolul 58. Etica procedurii jurisdicției constituționale

(1) Ședințele Curții Constituționale se desfășoară într-o atmosferă solemnă, cu respectarea eticii procedurii jurisdicției constituționale.

(2) În sala de ședințe se află Stema de Stat, Drapelul de Stat și Constituția Republicii Moldova.

(3) În ședință judecătorii Curții Constituționale poartă robă, al cărui model este aprobat de Curte.

(4) La intrarea și ieșirea judecătorilor Curții Constituționale din sala de ședințe asistența se ridică în picioare.

(5) Participanții la proces se adresează Curții Constituționale, formulează cererile și declarațiile, prezintă explicațiile și răspund la întrebări stînd în picioare. Excepție se poate face numai cu încuviințarea președintelui ședinței.

(6) Participanții la proces nu au dreptul să pună întrebări judecătorilor Curții Constituționale.

(7) Participanții la proces se adresează Curții Constituționale sau judecătorilor cu formula “Onorată Curte”, “Înălțimea voastră”, iar altor persoane cu cuvintele “Stimate Domn”, “Stimată Doamnă”.

(8) Încălcarea eticii procedurii jurisdicției constituționale înseamnă lipsă de respect față de Curtea Constituțională și atrage răspunderea prevăzută de prezentul cod.

Articolul 59. Amînarea ședinței

(1) Ședința Curții Constituționale poate fi amînată în cazul în care:

a) Curtea conchide că dosarul nu este pregătit spre examinare;

b) părțile, o parte, expertul, a căror prezență este obligatorie, nu s-au prezentat la ședință;

c) amînarea ședinței este cerută de un judecător, de o parte, iar Curtea va considera că argumentarea cererii este convingătoare;

d) nu există cvorumul ședinței, din motive de boală ori din cauza absenței motivate a unui judecător;

e) există alte împrejurări care nu pot fi eliminate în pauza dintre ședințe și care împiedică mersul ei normal.

(2) Decizia privind amînarea ședinței se ia cu majoritatea de voturi a judecătorilor Curții Constituționale. În acest caz, Curtea poate asculta experții în prezența părților.

(3) Curtea Constituțională reia examinarea cauzei după eliminarea împrejurărilor care au pricinuit amînarea ședinței.

Articolul 60. Sistarea procesului

Curtea Constituțională dispune sistarea procesului, dacă:

a) sesizarea este retrasă;

b) sesizarea nu ține de competența organelor și persoanelor care au făcut-o;

c) soluționarea sesizării nu intră în competența Curții Constituționale;

d) excepția de neconstituționalitate a actului normativ contestat este rezolvată;

e) există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale în problema dată;

f) se înregistrează paritate de voturi la adoptarea hotărîrii, deciziei sau avizului în cazurile prevăzute la art.66 alin.(5).

[Art.60 completat prin Legea nr.213-XVI din 23.10.2008, în vigoare 14.11.2008]

Capitolul 9

ACTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 61. Actele Curții Constituționale

- (1) Curtea Constituțională pronunță hotărâri și decizii și emite avize.
- (2) În cazul soluționării în fond a sesizării se pronunță hotărâre sau se emite aviz.
- (3) În cazul nesoluționării în fond a sesizării se pronunță decizie, care se întocmește ca act aparte ori se consemnează în procesul-verbal.

Articolul 62. Hotărârile

Prin hotărâre, Curtea Constituțională:

- a) se pronunță asupra constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- b) interpretează Constituția;
- c) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
- d) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
- e) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
- f) se pronunță asupra altor cazuri de competența sa.

Articolul 63. Avizele

Prin avize Curtea Constituțională se pronunță asupra:

- a) inițiativelor de revizuire a Constituției;
- b) circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului;
- c) circumstanțelor care justifică suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova;
- d) circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova;
- e) constituționalității unui partid;
- f) altor cazuri de competența sa.

Articolul 64. Deciziile

Deciziile sînt pronunțate de Curtea Constituțională, de Președintele și de judecătorii Curții în cazurile prevăzute de procedura jurisdicției constituționale, cu excepția celor care necesită hotărâri sau avize.

Articolul 65. Dispozițiile

Președintele Curții Constituționale, în exercițiul funcțiunii, dă dispoziții.

Articolul 66. Pronunțarea hotărârilor, deciziilor și emiterea avizelor

- (1) Curtea Constituțională pronunță hotărâri, decizii și emite avize prin vot deschis. La decizia Curții ele pot fi adoptate prin vot secret.
- (2) Votarea deschisă se efectuează prin audierea nominală a judecătorilor Curții Constituționale. Președintele ședinței votează ultimul.
- (3) Președintele ședinței supune votului propunerile judecătorilor Curții Constituționale în ordinea prezentării lor. În final se votează actul în ansamblu.
- (4) Judecătorul Curții Constituționale nu este în drept să se abțină de la deliberări ori de la vot.
- (5) În cazul în care la adoptarea hotărârii privind constituționalitatea actului normativ sau a tratatului internațional se înregistrează paritate de voturi, actul normativ sau tratatul internațional se prezumă constituțional, iar cauza se sistează. În alte cazuri de paritate a voturilor se consideră că hotărârea, decizia sau avizul nu au fost adoptate, iar examinarea cauzei se sistează, cu excepția cazurilor prevăzute la art.4 alin.(1) lit.d), e), f) și h), cînd examinarea cauzei se amîină.

(6) Hotărîrea, decizia și avizul sînt formulate în scris de judecătorul raportor sau de un alt judecător, la propunerea președintelui ședinței.

[Art.66 modificat prin Legea nr.213-XVI din 23.10.2008, în vigoare 14.11.2008]

[Art.66 modificat prin Legea nr.1570-XV din 20.12.2002, în vigoare 15.01.2003]

Articolul 67. Opinia separată a judecătorului

(1) Judecătorul Curții Constituționale care nu este de acord cu hotărîrea pronunțată sau cu avizul emis poate să-și expună în scris opinia sa separată.

(2) Opinia separată a judecătorului poate fi anexată, la cererea acestuia, la actul adoptat.

Articolul 68. Elementele hotărîrii și ale avizului

(1) Hotărîrea și avizul trebuie să conțină:

- a) denumirea sa, data și locul adoptării;
- b) componența Curții Constituționale, numele grefierului;
- c) informații despre părți și reprezentanții lor;
- d) prevederea Constituției conform căreia este examinată sesizarea;
- e) cerințele subiectului sesizării;
- f) denumirea actului normativ a cărui constituționalitate se examinează;
- g) împrejurările elucidate de Curte;
- h) argumentele în favoarea hotărîrii pronunțate sau avizului emis, iar, după caz, argumentele care resping opiniile părților;
- i) dispozitivul;
- j) modul și termenul lor de executare;
- k) mențiunea că sînt definitive și obligatorii;
- l) data intrării în vigoare.

Articolul 69. Întocmirea hotărîrii și avizului

(1) Hotărîrea și avizul se întocmesc ca acte aparte.

(2) Curtea Constituțională poate amîna întocmirea hotărîrii și avizului, dar nu mai mult de 5 zile. Dispozitivul actului adoptat însă se întocmește în scris, se pronunță în aceeași ședință și se trece la dosar. După definitivarea hotărîrii și avizului Curtea Constituțională le aduce la cunoștința participanților la proces.

(3) Hotărîrea și avizul se semnează de Președintele Curții Constituționale și se trec în registrul Curții.

Articolul 70. Pronunțarea hotărîrii și avizului

(1) Hotărîrea și avizul se pronunță, de regulă, în aceeași ședință, după deliberarea judecătorilor Curții Constituționale. La pronunțare, președintele ședinței nu divulgă rezultatele votării, cu excepția cazurilor cînd vreun judecător are opinie separată. În astfel de cazuri, după pronunțarea hotărîrii și avizului, se dă citire și opiniei separate.

(2) Hotărîrile și avizele se pronunță în numele Republicii Moldova.

Articolul 71. Caracterul irevocabil al hotărîrii și avizului

Hotărîrea și avizul Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

Articolul 72. Revizuirea hotărîrii și avizului

(1) Revizuirea hotărîrii și avizului se efectuează numai la inițiativa Curții Constituționale, prin decizie, adoptată cu votul majorității judecătorilor ei, în cazul în care:

a) au apărut noi împrejurări, necunoscute la data pronunțării hotărîrii și emiterii avizului, dacă aceste împrejurări sînt de natură să schimbe esențial hotărîrea și avizul;

b) se modifică prevederile Constituției, ale legilor și ale altor acte normative în al căror temei a fost pronunțată hotărîrea și emis avizul.

(2) Revizuirea hotărîrii și avizului se efectuează cu respectarea procedurii de jurisdicție constituțională.

Articolul 73. Corectarea inexactităților

(1) Curtea Constituțională are dreptul să corecteze, din oficiu sau la cererea participanților la proces, inexactitățile din denumiri, desemnări și greșelile de redacție.

(2) Corectarea inexactităților și greșelilor de redacție se face numai în ședința Curții Constituționale, cu pronunțarea deciziei respective.

Capitolul 10

EXECUTAREA HOTĂRÎRILOR ȘI AVIZELOR

Articolul 74. Expedierea hotărîrilor și avizelor

(1) Hotărîrile și avizele Curții Constituționale se expediază:

a) părților;

b) autorităților publice și factorilor de decizie ale căror acte au fost examinate de Curtea Constituțională.

(2) Hotărîrile și avizele Curții Constituționale se expediază de asemenea:

a) Președintelui Republicii Moldova;

b) Parlamentului;

c) Guvernului;

d) Curții Supreme de Justiție;

[Lit.e) exclusă prin Legea nr.163 din 22.07.2011, în vigoare 12.09.2011]

f) Procurorului General;

g) ministrului justiției.

Articolul 75. Executarea hotărîrilor și avizelor

(1) Hotărîrile și avizele se execută în termenii indicați de Curtea Constituțională.

(2) Daunele pricinuite persoanelor fizice și juridice prin aplicarea unui act normativ recunoscut ca fiind neconstituțional se repară în condițiile legii.

(3) Executarea hotărîrii și avizului este adusă la cunoștința Curții Constituționale în termenul indicat de ea.

(4) Factorii de decizie care nu au executat în termenul stabilit hotărîrea și avizul poartă răspundere conform art.82.

Articolul 76. Controlul asupra executării hotărîrilor și avizelor

Controlul asupra executării hotărîrilor și avizelor Curții Constituționale este exercitat de Secretariat, sub conducerea judecătorului raportor, în conformitate cu Regulamentul Secretariatului Curții Constituționale.

Articolul 77. Publicarea hotărîrilor și avizelor

(1) Hotărîrile și avizele Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în decursul a 10 zile de la data adoptării lor.

(2) Hotărîrile și avizele pot fi publicate și în alte mijloace de informare în masă.

Capitolul 11

CHELTUIELILE DE JUDECATĂ

Articolul 78. Cheltuielile de judecată

(1) Cheltuielile de judecată se compun din sumele plătite experților și interpreților și din alte cheltuieli legate de examinarea cauzei.

(2) Cheltuielile de judecată se acoperă de la bugetul Curții Constituționale.

- (3) Munca experților este remunerată în condițiile legii.
- (4) Experților li se plătește costul deplasării și cazării, diurnele, în condițiile legii.
- (5) Interpretului i se plătește munca efectuată, dacă ea nu intră în atribuțiile lui de serviciu.
- (6) Cheltuielile legate de soluționarea sesizărilor se restituie la bugetul Curții Constituționale de către partea al cărei act a fost declarat drept neconstituțional.
- (7) Cheltuielile de judecată se încasează prin decizia judecătorului raportor. Această decizie poate fi contestată în Curtea Constituțională.
- (8) Cheltuielile legate de executarea hotărârilor Curții Constituționale se acoperă din contul autorităților publice, instituțiilor și organizațiilor indicate în hotărârea Curții.

Capitolul 12

ADRESELE ȘI RAPOARTELE

Articolul 79. Adresa

(1) Dacă la examinarea cauzei Curtea Constituțională constată existența unor lacune în legislație ce se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției, ea atrage atenția organelor respective, printr-o adresă, asupra lichidării acestor lacune.

(2) Organele sesizate comunică, în termenul stabilit, Curții Constituționale rezultatele examinării adresei.

Articolul 80. Raportul

(1) Raportul despre exercitarea jurisdicției constituționale este elaborat în Secretariatul Curții Constituționale sub conducerea nemijlocită a șefului acestuia, în baza materialelor examinate de Curte. După elaborare, raportul se remite judecătorilor Curții Constituționale și membrilor Consiliului științific-consultativ de pe lângă Curte. Raportul definitivat se examinează în ședința Curții.

(2) Raportul trebuie să conțină:

- a) denumirea sa, data și locul aprobării;
- b) prevederile Legii cu privire la Curtea Constituțională și ale prezentului cod în al căror temei a fost elaborat;
- c) analiza materialelor examinate;
- d) împrejurările elucidate în procesul examinării materialelor;
- e) concluzii și recomandări.

(3) Raportul despre exercitarea jurisdicției constituționale se aprobă prin hotărâre a Curții Constituționale și se semnează de Președintele ei.

(4) Raportul se expediază anual, în luna ianuarie, autorităților competente să numească judecători în Curtea Constituțională.

Capitolul 13

ASIGURAREA EXERCITĂRII JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE

Articolul 81. Asigurarea exercitării jurisdicției constituționale

(1) Pentru a apăra demnitatea judecătorilor Curții Constituționale, a participanților la proces și pentru a asigura condiții de exercitare a jurisdicției constituționale, Curtea este în drept să ia măsurile prevăzute la art.82.

(2) Dacă expertul încalcă jurământul judiciar, iar interpretul nu-și exercită onest obligațiile, ei poartă și o altă răspundere, conform legislației.

Articolul 82. Răspunderea pentru încălcarea procedurii jurisdicției constituționale

(1) În vederea asigurării exercitării jurisdicției constituționale, se prevede răspundere administrativă, sub formă de amendă de pînă la 25 salarii minime, pentru:

- a) declarații neconstituționale, indiferent de modul lor de exprimare;
- b) imixtiune în activitatea procedurală a judecătorilor Curții Constituționale, încercare de a exercita influență asupra lor prin metode neprocedurale;

c) neîndeplinire nemotivată, în modul și în termenii stabiliți, a cerințelor judecătorilor Curții, neexecutare a hotărârilor și avizelor Curții;

d) încălcare a jurământului judiciar;

e) manifestare a lipsei de respect față de Curtea Constituțională prin nesocotirea dispozițiilor date de președintele ședinței, prin încălcare a ordinii în ședință, precum și săvârșirea altor fapte care denotă desconsiderare vădită față de Curte, de procedura jurisdicției constituționale.

(2) Măsurile de asigurare a unor condiții normale pentru exercitarea jurisdicției constituționale se întreprind prin decizie a președintelui ședinței, care se consemnează în procesul-verbal al ședinței sau se anexează la el.

(3) Amenda se plătește în decursul a 15 zile de la data înștiințării persoanei amendate despre aplicarea ei. Dacă persoana refuză să plătească amenda ori nu o plătește în termen, decizia Curții Constituționale se execută în condițiile legii, în temeiul extrasului din procesul-verbal al ședinței sau al deciziei președintelui ședinței.

Capitolul 14

RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A JUDECĂTORILOR

Articolul 83. Răspunderea disciplinară a judecătorilor

Judecătorii Curții Constituționale poartă răspundere disciplinară pentru încălcarea culpabilă a prevederilor Legii cu privire la Curtea Constituțională și ale prezentului cod.

Articolul 84. Urmărirea disciplinară și sancțiunea disciplinară

(1) Urmărirea disciplinară a judecătorului Curții Constituționale poate fi pornită numai în temeiul unei sesizări, făcute în scris de autoritățile competente să numească judecători în Curtea Constituțională.

(2) După primirea sesizării, Președintele Curții numește un complet de urmărire disciplinară din doi judecători. Dacă sesizarea îl privește pe Președintele Curții Constituționale, completul de urmărire disciplinară este desemnat de Curtea Constituțională, convocat de judecătorul care exercită funcțiile Președintelui Curții în lipsa acestuia. Unul dintre cei doi judecători va fi desemnat președinte al completului de urmărire disciplinară.

(3) În cazul în care completul de urmărire disciplinară constată că sesizarea nu este întemeiată, cauza se clasează printr-o decizie a Președintelui Curții sau a Curții.

(4) În cazul în care completul de urmărire disciplinară constată întemeierea sesizării, va întocmi un raport, pe care îl va remite spre examinare Curții Constituționale.

(5) Ascultarea în fața Curții Constituționale a celui învinuit este obligatorie.

(6) Curtea Constituțională poate aplica judecătorilor, în funcție de gravitatea abaterii, următoarele sancțiuni disciplinare:

a) avertisment;

b) mustrare;

c) ridicarea mandatului de judecător al Curții Constituționale.

(7) Sancțiunile se aplică prin hotărâre, adoptată cu votul majorității judecătorilor Curții Constituționale. Hotărârea este definitivă și nu poate fi atacată.

Capitolul 15

ACTIVITATEA SECRETARIATULUI ȘI A CONSILIULUI ȘTIINȚIFIC CONSULTATIV

Articolul 85. Secretariatul Curții Constituționale

Secretariatul Curții Constituționale funcționează în conformitate cu Regulamentul său, aprobat de Curtea Constituțională.

Articolul 86. Consiliul științific consultativ de pe lângă Curtea Constituțională

Consiliul științific consultativ de pe lângă Curtea Constituțională își desfășoară activitatea în conformitate cu Regulamentul său, aprobat de Curtea Constituțională.

TITLUL III DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 87.

Prezentul cod intră în vigoare la data publicării.

Articolul 88.

Guvernul va prezenta Parlamentului, în termen de o lună de la data publicării prezentului cod, propuneri privind aducerea legislației în vigoare în conformitate cu Legea cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției constituționale.

Articolul 89.

Sesizarea Curții Constituționale din partea Curții Supreme de Justiție pînă la formarea acesteia este făcută de Judecătoria Supremă, iar din partea Judecătoriei Economice – de către Arbitrajul Republicii Moldova.

VICEPREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Dumitru MOȚPAN

Chișinău, 16 iunie 1995.

Nr.502-XIII.